

biti, kaj več od tega mesta slisati po popisu gosp. Stojanovič-a, ki se takole glasi:

Ko se človek zjutro probudi in iz stanice stopi, ne vé, čemu bi se najpoprej čudil, kaj bi popred ogledoval: ali nezmerno morje, ali veličanstveni vodotok, ali čudno in čarobno luko Carigrasko, ali orjaško mesto z visocimi poslopji, predmestji, cerkvami in minareti. Kamor kol se ozreš, povsod vidiš veličanske poslopja, kakor da bi ne bile od človeških rok sozidane. Ko zaručni zlato solnce ter se prikaže iz globokega morja in posije na berda Skutarske, zablščé polomesci na džamijah in sarajih, da jih oko ne more prenesti.

Ako se ozreš na ulice, že na zgodnjo jutro so ljudstva napolnjene; ali kdo bi zamogel opisati množino ljudstva, ki gomazi po ulicah kakor buče okolj ulnjaka. Dvignimo se k luki, pa skoz glavno mesto. Prostrane ulice, polne ljudstva se vijejo okrog palač. Kjer hodiš, ti doné nasproti molitve hodžev iz džamij, okrog katerih se vedno bolj in bolj ljudstvo nabira. Turci oblečeni v stosortni opravi, s čalmami vsake verste in barve, peš in na konjih, s spremstvom in brez njega, in vse leti v džamijo, opraviti jutrajne molitve. Na drugi strani se valé trume Gerkov in Gerkinj, in pred njimi menihi v črni obleki z dolgimi bradami, da se jim komaj lice vidi, z meniškiimi kapami pokriti. In ti se vsi drenjajo v cerkev. Kdo pa so uni bolj enako oblečeni z malimi kapami? Po obličju niso Gerki, ne Turki, ne Europejci in črna brada jim obdaja zarujavele obraze. To so Jermeni, tudi njim ukazuje véra v cerkev hoditi zgoodej na jutro. Po božji službi, ko vsi ljudje zapusté Boga posvečene veže, se oživi celi veliki prostor razširjenega mesta. Množina mul in kónj vleče sode po ulicah in poliva tlak. Odperajo se veterne in zagrinjala okinj in vrata hramov in prodajavnic. Na hramovih se prikazujejo Turci tobak pijoči, in služabniki velikašev hodijo po ulicah in nosijo sladkarije. Obertniki že delajo, razbijajo in ropotajo po svojih prodajavnicah in delavšnicah, in po ulicah ni manji šum in hrup, dir in daj. Dnevničarji s svojimi osli, konji, mulami, bivoli in deklcami so že počeli svoje delo in gurajo za ljudmi po ulicah tu in tam. Tu gonijo četo krav, tam kardelo kóz in čedo ovác, ki se plašljivo skoz ljudi drenjajo. Zdaj se prikaže kak velikaš na ulicah, kak vezir, paša itd.; množica služabnikov, kočjažev in sokolarjev, v bogati obleki napravljenih, peš in na konjih pred njim gré in zapoveduje ljudstvu: naj se pokloni častitim gospodom njihovim. (Dalje sledi.)

Slovanski popotnik.

* Gospod minister uka in bogočastja je česki časopis „Škola“ priporočil vsim učiteljem na Českem, Moravskem in Šleskem.

* Ravno je prišel prvi zvezek 28tega tečaja časopisa „českega muzea“ v Pragi na svitlo in zapopade prav zanimive sestavke.

* Vladimir Fedorovič je ravno izdal v rusinskem narečju delo pod naslovom: „Biblioteka koristnega berila za otroke“.

* Gospod Hipolit Stupnický oglašá zemljo- in zgodovinoznansko delo pod naslovom „Halič“, kteremu bo pridjan zemljopis Galicie s Krakovim in Bukovino. Cena tega dela znesé 1 for. 30 kr. Izdano bode v nemškem in poljskem jeziku.

* Na Ruskem izhaja letašnje leto 166 časopisov, in sicer 111 ruskih, 30 nemških, 8 francoskih, 3 angleški, 2 polska in 2 litevska.

* Nek bogat tergovec moskovski se je ponudil sam vso škodo poverniti, ki se je primerila velikemu gledišu v Moskovi po pogoru. Škoda znesé blizo milion rubeljev.

* V poslednjem zboru Zagrebškega društva za povestnico jugoslavensko ste se z veliko radostjo in zahvalo sprejele dve knjigi „dvorcovje razrjadi“ v 3 zvezkih, in „pamjatnik diplomatskih snosenij drevnej Rossj“ v 2 zvezkih, ki ju je društvu ruski car Nikolaj izročil.

Jezikoslovske drobtinice.

* Naj „Novicam“ svojo misel o besedi „kušniti“ povém, ker slovenski spisatelji boječi se, da bi ne nemčili, jo s čelovati ali poljubiti zamenjujejo, Dalmatini pa stari in mlaji jo rabijo, na priliko: dr. Spor v „Kastriotiču“.

Ako je beseda „usta“, Mund, naša, bo tudi k-uš-niti naša; pravo jednako skovana z latinsko os — (Mund)-culari; in talianska baciare pride gotovo od bocca. Na isto kopito, mislim, so skovane: koš-ta, die Kost, nemško k-osten (schmecken); latinsko g-ustare; k-os-ilo (kusilo, kusati, ilirsko, essen), kjer se povsod slovanski predlog k (ad, zu) kaže, in stari koren os — us, Mund. Celovati (od čelo) mislim, bo, kar sim nekda v Terstu vidil, kjer so Dalmatini sprovadjajoči svojega škofa na parobrod prijevši njegovo roko in poklonivši se pritisnuli svoje čelo, pa ne ust, na njo; to je bilo nar beržeje sedanje poljubiti (osculari), kakor tudi nekdanje lobe zati od „lob“, cranium. —

J. V.

* „Človek“. Ni je gotovo slavjanske besede, ktera bi se tako različno izgovarjala kakor človek. Rusi pravijo čelovek, Malorusi čolovik, po staroslovensko, poljsko, česko in slovensko človek, po serbsko in hercovaško čovčok, čovek, čoviek, človik, pa v nekih krajih tudi čock in čovo. Poljski pesniki okrajšujejo človeka tudi na člek. in Piperčani na černogorskih berdah pravijo tudi čok.

Neven.

Novičar iz slovenskih krajev.

Iz spodnje okrajne Ribniške doline. J. C. Dva najst ur hoda od Ljubljane leži med Blokami in Hočevjem od solnčnega zahoda prot izhodu lepa, ravna Ribniška dolina. Ona je dobre tri ure hoda dolga, in ima semtertje griče ali homce, po katerih so spašniki, ali lepe vasi, ali pa tudi kake cerkev. V leti dolini so tri fare: Soderška z 2687, Ribniška z 5118 in Dolenska z 1735 ljudmi. V Soderški fari do njene lepe podružinske cerkve M. B., kjer so tudi svete stopnice, je leta dolina večidel le kakih 200 sežnjev široka; dalje od lete cerkve, ki se ji Novaštifta pravi, se pa dolina tako odpre, da je debelo uro hoda široka. V sredi lete široke doline stoji na lepi ravlini dost čedni Ribniški terg s svojo staro že slabo in premajhno farno cerkvijo, s starim gradom poprejšne gosposke vsih zemljiš Ribniške doline, v katerim tergu je zdaj cesarska sodna oblastnija, davkina in zemljiških bukev gosposka. Eno uro hoda pred Ribniškim tergom stoji na niskim griču Dolenska fare cerkev. Prebivavci cele Soderške fare in Ribniške nad tergom žive od obdelovanja polja še bolj pa od izdelovanja lesenine v reščeta, rehte, okrožnike in keble (škafje). Vse lete reči prodajajo na drobno po Krajskim, Koroškim, Štajerskim, Horvaškim in po Primorskim, in za-nje veliko dnarja dobé, pa ga tudi za leskove palice, iz katerih vitre delajo, Kočevjarjem, kateri taci palice vsak pondelk v Ribniški terg več voz na prodaj pripelajo, in Horvatam za obodi izdajo.

Naš kraj je tedaj spodnji kos Ribniške doline do Kočevske meje. Okolj zgorej imenovanega griča je široko ravno, lepo polje, in na levo stran pod gričam je Dolenjavas z 113 hišami, malo zgoraj nad leto vasjo je Pergoriška vas z 72 hišami, na desno stran so po tri majhne vasi Blate, Kot in Rakitnica z 77 hišami.

Prebivavci teh vasi bi zamogli od pridelkov lepiga polja živeti, ako bi naš kraj ne imel sledečih škodljivcev.

1. Na desni strani našiga kraja stoji „Velka-gora“, njeni začetki je pri Blokah in se od nas po Kočevskim iztegne do Horvaškiga. Ona nam napravi večkratne viharje, pozno merzlo spomlad in zgodno zimo; in s tem brani kmetu dvojne setve imeti. Tega škodljivca, se vé, da nam ni moč odstraniti.

2. Pritekó v naš nar nižji kraj vse vode Ribniške dolíne, one imajo po našim polju svoje struge in že od več let neizstrebijene rupe ali jame, po katerih pod zemljo tekó. Al ob povodnjih lete rupe ne morejo vse vode požerati, zato se voda večkrat po našim polju jez-zeru enaka razprostere, v kateri večkrat spomladi ali jeseni žita potonejo, in tako slabo letino naredé. Tega škodljivca bi zamogle pridne roke združenih sosedov pregnati.

3. Ker so v naših krajih goste in velike vasi, pride brez števila veliko beračev od meje Horvaške iz Kočevja, Čiški-ga, Krasa in od več drugih krajev, kateri so tako silni, da jim zavolj nadlegovanja vsakdo kaj maliga dati mora, in ker taci večidel za delo še dobrih, nepotrebnih škodljivcev večkrat na dan po 30 pride, kmet po malim veliko izdá. Ta nadloga bi se dala le tako odverniti, kakor so nam „Novice“ že od več krajev povedale, da berači, kadar pridejo, morajo delati na polji itd. in le kdor dela, kaj dobi.

4. Za tukajšne potrebe bi bili štirje oštirji (kerčmarji) prav zadosti, pa jih je celó štirnajst. Vsi bi radi obogateli in zato ubožiga kmeta k sebi vabijo, mu kar morejo piti posilijo in ko ga z vinam ali pa z žganjem omamijo, ga hvalijo, da le kaj več od njega skupijo. Tudi obilni kerčmarji so škodljivci našiga kraja. Te nadloge odverniti pa menda, kakor skušnje povsod kažejo, nikjer ne morejo!!

V našim kraji tedaj kmet od samiga poljskiga pridelka živeti ne more; on se pečati mora z lončarijo; lončarsko posodo prodajajo po Dolenskim, Primorskim, po Krasu, Istrijskim in celó po Laškim. Eni zmed tukajšnih kmetov se pečajo s konjsko kupčijo in tem se reče „kobilariji“; oni skuplujejo konje na Horvaškim, Ogerskim in Štajarskim, ženejo jih na Laško in jih po vsih krajih Laške dežele, celó na Sardinskim in Romanskim prodajajo. Veliko naših kmetov se po svetu pri svojih kupčijah tako razvadi, posebno kadar jim kupčija prav ne gré, da v dolgove zabredejo in marsikdo na toben pride. In to je tudi nadloga.

Iz Ljubljane. Po postavi bi bil imel biti veliki zbor kmetijske družbe ti teden; glavni odbor paje prenesel zbor na prihodnji teden (10. majnika) zavolj duhovnih gospodov, ki ti teden bi se ne bili mogli zbora vdeležiti. Prihodnji ponedeljek (9. maja) dopoldne je na družbenem vértu na Poljanah očitno izpraševanje učencov kmetijskih šol, h kateremu zamore vsak prijatelj kmetijstva poslušat priti. — Namesto umerlega učitelja Kapus-a za 3. razred Ljublj. ljudske šole je izvoljen g. Miha Putre, bivši učitelj v Idrii. — Gosp. dr. Klun bo po sporočilu zgodovinskega društva spisal „spomenik zvestobe Krajncov v letu 1853“.

Novičar iz mnogih krajev.

Važno novico ravno zvemo, da je nek veljaven mož c. k. ministerstvu notranjih oprav nasvét predložil za rejo nekih posebnih gojzdnih drevés, katerih sad zamore v žganjo-fabrikah popolnoma nadomestovati krompír. Ako je kaj na tem, bo dobiček velik za kmetijstvo in gojzdnarstvo; zato smo radovedni: kaj več slišati o ti

važni novici. — Pot, kodar ima železnica skozi Koroško iti, še ni določena. — Knez Černogorski se je poklonil na Dunaji Njih veličanstvu in Njegovim starišem, obiskal je tudi nekatere g. ministre; danes (v sredo) ali jutro se bo nek povernul domú. Čuje se, da tudi avstrijska vlada bo Černogoro za samostojno in neodvisno od Turčije spoznala, in govori se, da knez misli v spomin Petra I. vladika Černogorskega, ki je slavno nadvladal Mahmudpašu Busatliju, osnovati red sv. Petra, in častne znamenja tega reda na Dunaji delati dati. Ker Černogora dozda nobenih dohodkov nima, je nek od ruskega cara dobila milion forintov srebra, da vredi svoje notranje oprave. — Na Dunaji so fabrike v veliki zadregi, ker kupca manjka. — V Taboru na Českem je prenočilo 26. aprila 16 družin z 51 osebami, ki grejo sreče iskat v Ameriko; po jeziku in noši so nek bili Štajarci. Da ne bi se kesali! — Iz Milana zvemo, da 27. aprila so murve še celó malo zelenele; in da se zato kupci nočejo prehiteti o sklepanju pogodb. — Nekdo na Šleskem je našel papir iz lesa delati, in seer posebno iz smrekovega, pa tudi iz lipovega, jelknega itd.; les se naj prvo v stopah dobro raztolče, da je kaši podoben. Znajdenik že izdeluje tak papir, ki je seer dober kup, pa zlo kerhljiv. Bog ne daj, da bi še ta nesreča gojzde zadela, ker že tako povsod lesa pomanjkuje. — V Carigradu je vse mirno; nar več se zde govori od božjega groba: kdo bo ondi veči pravice zadobil. Rusu je iz političnega ozira sila veliko na tem ležeče, da postane ondi gospodar, — cesar Napoleon pa nek tudi svojo terdi in pravi: da po nobeni ceni ne odstopi; kako se bo tedaj ti klobčiči zmotal, še nihče ne vé. Turška vlada se natihome za vojsko orožuje. — Cesarico francosko je nesreča splava (abortus) zadela.

Cesar Karl VI.,

*Oče krajnskim cestam. *)*

Porzini ¹⁾ nasproti
Kerk ²⁾ glavo molí,
Po suhim ga poti
Ne b' obšel tri dni.

Na cel'mu otoku
Ni vidit vozá,
Nobenimu potoku
Hrib teka ne dá.

Po skalah gredejo
Konjiči počas,
Mehove nesejo
Zont ³⁾ v Kerčana ⁴⁾ vas.

Tak dedi nam bili
Pred stotino let,
Tovori nosili
Brus, vino, sol, med.

Jel Karel na Krajskem
Oživljat' kupce,
Na Kraljevičanskem ⁵⁾
Zidati dvor ée.

Gorata dežela
Tri ceste dobó,
Verh Tersta, Ljubela,
No v Reko svojó.

Ko cerkve vozovi
V prah kremen drobé,
Gibati hribovi
Prot meni se zdé.

On ladjo terpéti
Nam Savo uóil;
Od glada umréti
Čas Krajni minil.

Alfreda Britani,
Hval' Tita Rimljan,
Henrika Galjani,
Raj' Karla Krajan. Prof. Jaka Zupan.

*) Iz »Illyr. Blatt« letu 1830.

¹⁾ Porzina, Farezina, der nördliche Theil der Insel Cres, ital. Cherso.

²⁾ Kerk, lat. Curicta, ital. Veglia.

³⁾ Zonta, echt slavisch; pivo, Getränke, hier aus Wein und halber Zugabe, ital. giunta, von Wasser.

⁴⁾ Kerčan, Veglianer.

⁵⁾ Kraljevičansko, die Gegend von Kraljevica, Porto Re, bei Reka, Fiume.

Današnjemu listu

je dodana 5. póla „obene zgodovine“.